

УДК 37.02 : 811.124'00 = 61.001.4

Беляєва О. М.

ІНТЕГРАТИВНІСТЬ ЯК СИСТЕМОФОРМІВНИЙ ПРИНЦИП ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Анотація. У пропонованій статті аналізуються наукові погляди щодо кореляції термінів «лінгводидактика» та «методика навчання мов», «лінгводидактика» та «професійна лінгводидактика»; пропонуються класифікації лінгводидактичних принципів; акцентується увага на системоформівному принципі професійної лінгводидактики – принципі інтегративності; надається розроблена автором модель міждисциплінарних і міжпредметних зв'язків, що реалізуються у процесі навчання латинської LSP медицини.

Ключові слова: латинська LSP медицини, лінгводидактика, професійна лінгводидактика, інтегративність.

Аннотация. В предлагаемой статье анализируются научные взгляды на корреляцию терминов «лингводидактика» и «методика обучения», «лингводидактика» и «профессиональная лингводидактика»; предлагаются классификации лингводидактических принципов; акцентируется внимание на системообразующем принципе профессиональной лингводидактики – принципе интегративности; предлагается разработанная автором модель междисциплинарных и межпредметных связей, реализуемых в процессе обучения латинскому подъязыку медицины.

Ключевые слова: латинский подъязык медицины, лингводидактика, профессиональная лингводидактика, интегративность.

Annotation. The article deals with the scientific views concerning the correlation of the term «linguodidactics» and «methods of teaching languages», «linguodidactics» and «professional linguodidactics»; the classifications of the linguodidactic principles are offered; the system-forming principle of professional linguodidactics – the integrity principle – is stressed; the author presents her own

model of interdisciplinary and intersubject relations, which are realized in the process of teaching Latin LSP of medicine.

Key words: *Latin LSP of medicine, linguodidactics, professional linguodidactics, integrity.*

Незважаючи на посилений інтерес науковців до проблем вивчення та навчання мови для спеціальних цілей (LSP), на сучасному етапі з боку науковців спостерігається недостатня увага до окремих LSP, зокрема, латинської LSP медицини. Беручи до уваги зазначене v.s., наразі розробка теоретичних засад навчання цієї LSP є актуальним питанням.

Мета пропонованої статті полягає у визначенні специфіки професійної лінгводидактики як окремої наукової галузі, моделюванні міждисциплінарних і міжпредметних зв'язків, що реалізуються у процесі навчання латинської LSP медицини.

З огляду на те, що на сучасному етапі не існує одностайної думки щодо взаємовідношення термінів «лінгводидактика» (ЛГД) і «методика навчання мов», перше завдання нашого дослідження вбачаємо у аналізі основних наукових поглядів щодо їх кореляції. Так, одні вчені розглядають ці терміни як синоніми [1]. Л.В. Щерба вважає, що методика викладання іноземних мов, як конкретна дидактика, в застосуванні до мов на відміну від інших методик спирається не лише на дані психології, але й мовознавства, внаслідок чого вона вилучається з дидактики та стає прикладною галуззю, технічним додатком загального мовознавства [2, с. 11]. На думку М.Ф. Косілової, незважаючи на те, що методика має ряд власних положень і законів, основні постулати вона бере з фундаментальних галузей знання, в основному – з психології, а потім трансформує психологічні теорії та впроваджує їх у практику. Виходячи із зазначеного v.s., основне завдання методики як прикладної науки дослідниця визначає у оптимізації певної практичної діяльності, а саме – викладанні/вивченні нерідної мови [3, с. 7].

Наголошуючи на необхідності диференціації понять ЛГД і «методика»,

О.О. Леонтьєв зазначав, що предметом ЛГД є проблематика, пов'язана з описом мови для цілей її навчання. Вчений наголошував на необхідності створення загальної теорії оволодіння нерідною мовою, функціонування котрої унеможливлене без досягнень педагогіки, психології, психолінгвістики, соціолінгвістики, філософії. Ця теорія, міждисциплінарна за своєю сутністю, повинна стати базисною для розробки конкретних методик викладання різних мов у різних формах навчання, а тому ЛГД «вписується» не в методику, а в теорію оволодіння нерідною мовою [цитуються за: 4].

Н.А. Пашковська під ЛГД розуміє теоретичну дисципліну, яка досліджує загальні закономірності навчання будь-якої мови та специфіку навчального мовного курсу в певних умовах [5, с. 21]. ЛГД покликана забезпечити теоретичне підґрунтя навчання мови, висвітлити лінгводидактичні принципи, котрі обумовлюють зміст, цілі, завдання, методи, засоби, шляхи презентації навчального матеріалу, визначають співвідношення між теоретичними та практичними аспектами, побудову системи вправ etc.

Оскільки принципи – це вихідні положення, котрі визначають стратегію та тактику навчання, зупинимось на них детальніше. Одні дослідники виокремлюють такі лінгводидактичні принципи: комунікативності, урахування рідної мови, комплексності [1,с. 78], другі – комунікативності, системності, функціональності, контрастивності, економії [6], треті – урахування рідної мови, мовної наочності, домінуючої ролі вправ [7], четверті – комунікативності, диференційованого та інтегрованого навчання, урахування рідної мови, свідомості, активності, унаочнення, доступності та посиленості, міцності, індивідуалізації [8].

Апріоризація факту, що не можна навчати мови *in toto*, спричинила відгалуження від ЛГД окремої галузі – професійної ЛГД, призначення якої – розробка науково-теоретичних засад навчання LSP. LSP розуміємо як сукупність унормованих вербальних та прийнятих певною професійною

групою невербальних і креолізованих засобів, котрі забезпечують професійно комунікативні потреби. Відтак, незважаючи на те, що загальнодидактичні та лінгводидактичні принципи відіграють важливу роль у професійно орієнтованому навчанні, професійна ЛГД ґрунтується на специфічних і спеціальних принципах та має власний понятійний апарат.

Беручи до уваги вище вказане, услід за Г.К. Крупченко, вважаємо, що одним із системоформівних принципів професійної ЛГД є принцип інтегративності [9].

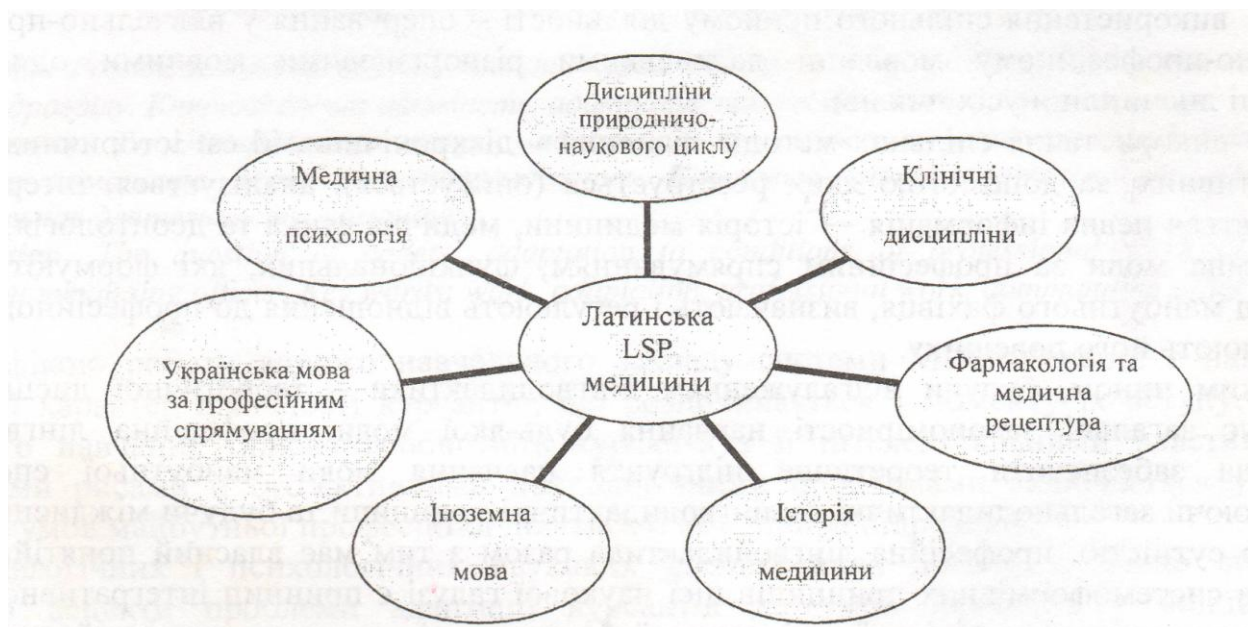

Рис 1. Модель міждисциплінарних та міжпредметних зв'язків, що реалізуються у процесі навчання латинської LSP медицини

Таким чином, друге завдання нашого дослідження полягає у моделюванні інтеграції латинської LSP медицини з дисциплінами циклу освітньої та професійної орієнтації, і циклів природничонаукової та професійно-практичної підготовки. За С.І. Архангельським, інтегроване навчання являє собою *sui generis* підсистему загальної системи навчання, за якої навчальний процес розглядається як група взаємопов'язаних, цілеспрямованих комплексів навчальних дисциплін і видів навчання, які утворюють наукову, навчальну та професійну єдність [10, с. 88]. Інтеграцію прийнято розглядати як систему з тривірневою організацією [11].

Орієнтуючись на модель, запропоновану Р. Гуревич, на вищому (цілісному) рівні зміст навчання латинської LSP медицини розглядаємо як елемент цілісного процесу формування професійної особистості майбутнього фахівця у галузі медицини, становлення якої відбувається шляхом інтеграції професійно мовних і власне професійних знань, умінь і навичок. Середній (міждисциплінарний) рівень передбачає інтегративні зв'язки з блоком дисциплін, які забезпечують освітню орієнтацію, також із блоком дисциплін природничонаукового та професійно-практичного спрямування. Третій рівень, міжпредметний, реалізується шляхом взаємопроникнення (асиміляції) та взаємодоповнення міжпредметної інформації способів її засвоєння.

Ураховуючи розподіл навчального матеріалу у часі, міжпредметні зв'язки (МПЗ) можуть бути передуючими, під якими розуміють раніше вивчений матеріал із суміжних предметів, необхідний для вивчення даного предмету; супутніми, за яких у суміжних дисциплінах одночасно засвоюються одні й ті ж теми або поняття; перспективними – включення навчального матеріалу, котрий буде вивчатися у майбутньому у суміжних курсах [12, с. 217]. На думку С.Я. Батишева, виявлення та встановлення МПЗ повинно здійснюватися як шляхом аналізу елементів структури знань з кожної дисципліни, так і аналізу змісту дисциплін з метою уніфікації методик вивчення подібних елементів у різних курсах. Синтезуючи викладене *v.s.*, нами зроблено спробу змоделювати міждисциплінарні та МПЗ, що реалізуються у процесі навчання латинської LSP медицини.

У основу запропонованої моделі покладено класифікацію Р. Гуревич [11]. Відтак, ураховано параметри *v.i.*:

– наявність спільного об'єкту – спеціальні терміноодиниці (терміни та номенклатурні найменування) → навчальні дисципліни усіх циклів;

– використання спільного елемента теорії – способів термінологічної номінації → українська та іноземна мови професійного спрямування, гуманістичних принципів і принципів медичної етики та деонтології → медична психологія, внутрішня медицина, хірургія, акушерство та

гінекологія, стоматологія, педіатрія, судова медицина, травматологія та ортопедія etc.;

– використання спільного прийому діяльності – оперування у навчально-професійному практично-професійному мовленні латинськими різнорівневими мовними одиницями → навчальні дисципліни усіх циклів;

– використання спільних методів пізнання – діахронічних, *id est* історичних і зіставно-компаративних, за допомогою яких реєструється (описується), аналізується, інтерпретується, порівнюється певна інформація → історія медицини, медична етика та деонтологія, українська та іноземна мови за професійним спрямуванням; функціональних, які формують науковий світогляд майбутнього фахівця, визначають і регулюють відношення до професійної діяльності, обумовлюють його поведінку.

Таким чином, будучи відгалуженням лінгводидактики – теоретичної дисципліни, яка досліджує загальні закономірності навчання будь-якої мови, професійна лінгводидактика покликана забезпечити теоретичне підґрунтя навчання мови майбутньої спеціальності. Акумулюючи загальнодидактичні та лінгводидактичні принципи та будучи міждисциплінарною за своєю сутністю, професійна лінгводидактика разом з тим має власний понятійний апарат. Одним із системоформувальних принципів цієї наукової галузі є принцип інтегративності, котрий забезпечує створення цілісної, ефективної, динамічної системи професійного навчання майбутніх спеціалістів у галузі медицини.

Перспективним напрямом вважаємо подальшу розробку теорії навчання латинської мови за фаховим спрямуванням і удосконалення навчальних засобів, методів, форм, прийомів.

Література

1. Что значит знать язык и владеть им / [Шанский Н.М., Резниченко И.Л., Кудрявцева Т.С. и др.]; под. ред. Н.М. Шанского. – Л. : Просвещение, Ленингр. отд-ние, 1989. – 192 с.

2. Щерба Л.В. Преподавание иностранных языков в средней школе.

Общие вопросы методики / Л.В. Щерба. – [2-е изд.]. – М. : Высшая школа, 1974. – 112 с.

3. Косилова М.Ф. Фундаментальные науки и практика: некоторые особенности работы мозга и преподавание иностранных языков / М.Ф. Косилова // Вестник МРУ. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2006. – № 2. – С. 7–12.

4. Лысакова И.П. Развитие современной методики обучения РКИ: актуальное и традиционное / И.П. Лысакова // Вестник Московского университета. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2005. – № 4. – С. 134–139.

5. Пашковская Н.А. Лингводидактические основы обучения русскому языку: [пособ. для учителя] / Н.А. Пашковская. – К. : Радянська школа, 1990. – 192 с.

6. Черемисина Н.В. Принцип экономии в лингвистике и в русской лингводидактике /Н.В. Черемисина // Теория и практика лингвистического описания русского языка в учебных целях : сб. научн. труд. / отв. ред. Н.М. Шанский. – М.: Изд-во АПН СССР, 1982. – С. 3–25.

7. Шовковий В.М. Методичні основи застосування взаємозіставного методу в навчанні граматики класичних мов: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання» (класичні мови) / В.М. Шовковий. – К., 2004. – 23 с.

8. Рогова Г.В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Рогова Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарова Т.Е. – М. – .Просвещение, 1991. – 287 с.

9. Крупченко А.К. Предмет профессиональной лингводидактики / А.К. Крупченко // Вестник МГУ. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2006. – № 3. – С. 134–144.

10. Архангельский С.И. Лекции по теории обучения в высшей школе / С.И. Архангельский. – М.: Высшая школа, 1974. – 384 с.

11. Гуревич Р. Теоретичні та методичні основи організації навчання у

професійно-технічних закладах / Р. Гуревич. – К.: Вища школа, 1998. – 229 с.

12. Батышев С.Я. Научная организация учебно-воспитательного процесса / С.Я. Батышев. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Высшая школа, 1975. – 448 с.

Надійшла до редколегії 28.02.2009р.